

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди**

**ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА
В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

**Матеріали
науково-практичної конференції
27 вересня 2019 року**

Харків 2019

Ткачова Н. О., Ду Цзінсюй	
Ідея формування підприємницької компетентності особистості в педагогічних працях В. О. Сухомлинського.....	125
Трухан Г. В.	
Про важливість надання педагогічної підтримки учням (за поглядами В. О. Сухомлинського).....	129
Філяніна Н. М., Сінявіна Л. В., Долга О. О.	
Екологізація навчального процесу в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського.....	133
Чжан Гомінь	
Вплив хореографічної діяльності на розвиток дитини.....	137
Яковенко В. В.	
В. О. Сухомлинський про трудове виховання дітей дошкільного віку.....	141
Яловега І. Г., Каліна К. Є.	
В. О. Сухомлинський про організацію процесу навчання математиці в праці «Сто порад учителям».....	145
Ясінська Н. В.	
В. О. Сухомлинський – творець педагогіки гуманізму.....	148

мають розглядатися насамперед у межах динамічних, а не статичних теорій виховання.

Отже, можливо виділити кілька аспектів спадщини В. О. Сухомлинського, які мають важливе значення для розвитку сучасної концепції екологічної освіти, її методу та змісту, а саме: розуміння освіти як динамічної системи, в якій оволодіння знаннями поєднується з набуттям дитиною соціального досвіду, а процесу виховання – як поліпшення соціального досвіду; розуміння освіти як партнерської освіти; взаємозв'язок шкільної та позашкільної освіти.

Список бібліографічних посилань

1. Блюменберг Г. Світ як книга, пер. з нім., передмова, коментарі В. Єрмоленка. К. : Лібра, 2005. 544 с.
2. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: основы философской герменевтики. Пер. с нем.; общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова. М. : Прогресс, 1988. 704 с.
3. Гладюк Т. В. Ідеї формування екологічної культури молодших школярів у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського. *Наукові записи ТДПУ імені Володимира Гнатюка: Педагогіка*. Тернопіль, 2002. Вип. 5. С. 56-59.
4. Крисаченко В. Теорія і практика екологічної освіти. *Філософія освіти*. 2013. № 2 (13). С. 115-142.
5. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. *Вибрані твори: у 5 томах*. К.: Радянська школа, 1976. Т. 3. С. 7-279.
6. Сухомлинський В. О. Школа і природа. *Вибрані твори: у 5 томах*. К.: Радянська школа, 1976. Т.5. С. 536-551.
7. Knapp C., Quay J., Seaman J. John Dewey and Education Outdoors: Making Sense of the 'Educational Situation' through more than a Century of Progressive Reforms. Rotterdam: Sense Publishers, 2013. P. XIII – XIV.

УДК: 37.026.5

Чжан Гомін
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
aspirantura-2010@hnpu.edu.ua

ВПЛИВ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ДИТИНИ

У публікації розкрито вплив хореографічної діяльності на розвиток особистості дитини, зокрема на її загальну музичність, пластичну виразність дійсності, артистичність, граційність і витонченість рухатися, шляхетність поведінки, а також її внутрішній духовний світ, загальнолюдські цінності. З'ясовано, що хореографічне мистецтво посилює виховний вплив, уможливорює набуття культурного досвіду, сприяє гуманізації та соціалізації особистості.

Ключові слова: хореографія, танець, музичність, формування, розвиток, особистість.

The publication outlines the impact of the choreographic activity on the development of a child's personality, in particular on general musical talent, plastic expressiveness of the reality, artistry, grace and elegance in movements, nobility of behaviour, as well as their inner spiritual world, universal values. Choreographic art intensifies educational influence, enables gaining cultural experience, promotes humanization and socialization of a child's personality.

Key words: choreography, dance, musical talent, formation, development, personality.

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел свідчить про те, що у різні історичні епохи ставлення суспільства до мистецької освіти загалом і хореографічної зокрема змінювалося, але завжди її вважали пріоритетною у формуванні особистості, оскільки вона спрямовувалася на поглиблення загальнокультурного та творчого розвитку. Танцювальне мистецтво через зміст і форму хореографічного твору має широкий виховний вплив, задовольняє естетичні, пізнавальні, наслідувальні, творчі потреби дітей, на чому неодноразово наголошував В. О. Сухомлинський. Саме хореографічна діяльність забезпечує різнобічну культурну орієнтацію в навколишньому світі.

Результати творчої діяльності людини в царині хореографічного мистецтва мають не матеріалізований характер. Це цінності у вигляді мистецьких творів, які сприймають і переживають лише під час виконання іншими людьми або у процесі власного виконання. Відповідно провідною ознакою хореографії вважається єдино можливий виконавський характер існування [4]. Отже, це мистецтво не дає дитині нічого матеріального, не залишає будьяких речей, натомість найсуттєвіші наслідки мають внутрішній характер. Адже досвід виконання пов'язаний із діяльністю духовного характеру, а саме переживанням, збагаченням і вираженням емоцій і почуттів, утілених у художньоестетичних формах мистецтва, а отже –

набуттям дитиною досвіду загальнолюдських цінностей переживання світу соціального та природного.

Процес переживання мистецьких творів відбувається, на думку Л. Виготського, шляхом «слухання», підвалинами якого є почуття людини, що переносяться суб'єктом сприймання на об'єкт. Саме тут особистісне почуття узагальнюється, стає соціальним, та, як уточнює вчений, «правильніше було б сказати, що почуття не стає соціальним, а навпаки, воно стає особистим, коли кожен із нас переживає твір мистецтва, стає особистим, не перестаючи при цьому залишатися соціальним» [1, с. 239]. Тому очевидним є винятковий формувальний вплив хореографічного мистецтва на емоційносоціальний розвиток дітей.

Провідна функція хореографічного мистецтва – вираження емоцій і почуттів. Поза вираженням це мистецтво не існує. Основними його виражальнозображувальними засобами є інтонація (музична, пісенна), міміка, виражальні рухи, пози, жести, художньо узагальнені танцювальні рухи, вигуки тощо.

Виражальні засоби впливають безпосередньо в момент сприймання музичнопластичного образу, забезпечуючи механізм співпереживання, а продуктивне засвоєння художньої мови образу відбувається в процесі власного виконання творів і сприяє художньому самовираженню дитини. Водночас розуміння виражальних рухів і набуття навичок їх застосування розширюють можливості спілкування дітей у танці та житті в цілому. Це дає відчуття впевненості щодо взаємодії з дорослими й однолітками у різних видах діяльності, під час вираження своєї думки чи бажання, допомагає бути почутим іншими, зрозумілим у своїх почуттях і здатним розуміти інших, тобто бути чутливим до навколишнього світу.

У танцювальній діяльності дитина відчуває особливе задоволення від власних дій, у яких вона максимально для себе зливається з музичною динамікою, характером музики, метроритмом. У дитини розвивається загальна музичність: комплекс індивідуальнопсихологічних особливостей людини, необхідних для заняття саме музичною діяльністю, на відміну від усякої іншої, і пов'язаний з будь-яким видом музичної діяльності [3].

Загальна музичність є особистісною характеристикою дитини, яка є наслідком якісно своєрідного поєднання музичних здібностей. У дослідженні К. Тарасової [2] наводиться комплекс музичних здібностей, що розвиваються у дитини ще в дошкільному віці під час сприймання музики, виконання рухів, пісень, гри на музичних інструментах та дитячої танцювальної,

пісенної й інструментальної творчості. Музичність людини залежить від вроджених індивідуальних здібностей, але вона є результатом розвитку, виховання і навчання в діяльності.

Музичність успішно розвивається під час музичної та музично-хореографічної діяльності, під впливом музичних вражень, спілкування з музикою, залежить від музичного й танцювального досвіду дитини. Пластично переживаючи музичний настрій, розвиток образу, сюжету, дитина відчуває естетичні емоції. У неї розвивається музичність, пластична виразність, артистичність.

Заняття хореографією стимулюють дитину в прагненні бути стрункою, підтягнутою, красивою. Через танцювальні *па* виховуються вміння граційно та витончено рухатися, шляхетно поводитися, задовольняються естетичні потреби й інтереси, виховуються естетичні почуття й смаки, ціннісне ставлення до мистецтва, до навколишнього світу та людей. У дитини виробляється почуття гармонії в собі як єдності внутрішньої й зовнішньої краси [4].

Особистісному зростанню дітей під час хореографічної діяльності сприяє не лише сам зміст і художні особливості мистецьких творів, а й ситуації виховного, морального вибору. Наприклад, проблема зайвого, що так часто виникає: всі прагнуть стати у пари, одна дитина – зайва. Педагогові не варто поспішати на допомогу, нехай діти самі впораються: звернуть на це увагу, проявлять ініціативу й співчуття, знайдуть конструктивне рішення тощо. Таким чином, танцювальна діяльність посилює виховний вплив, уможлиблює набуття культурного досвіду в широкому розумінні.

Варто окремо наголосити на впливові хореографії на процеси гуманізації та соціалізації особистості дитини. Хореографічне навчання збагачується проектною формою організації хореографічної діяльності, особливо проектною формою підготовки та проведення танцювальних свят і розваг. Концерт, фестиваль чи свято танцю готуються не за задумом і логікою дорослого, а замислюються у співпраці дорослих і дітей як гуманно і певною мірою соціально спрямована подія, що принесе насолоду й користь як для дітей, так і для дорослих [4].

Отже, хореографічна діяльність має значні можливості для розвитку особистості дитини. Заняття танцями сприяють формуванню її загальної музичності, артистичності, граційності й витонченості, шляхетності поведінки, внутрішнього світу, загальнолюдських цінностей, а також гуманізації та соціалізації.

Список бібліографічних посилань:

1. Выготский Л. С. Психология искусства. Под ред. М. Г. Ярошевского. М. : Педагогика, 1987. 344 с.
2. Тарасова К. В. Онтогенез музыкальных способностей. М. : Педагогика, 1988. 176 с.
3. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей. Москва–Ленинград : АПН РСФСР, 1947. 335 с.
4. Шевчук А. С. Дитяча хореографія : навч.-метод. посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 288 с.

УДК 37(092)

В. В. Яковенко

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Vita.val2017@ukr.net

В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ ПРО ТРУДОВЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті схарактеризовано внесок В. О. Сухомлинського в розробку питань трудового виховання дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти та сім'ї. Установлено, що В. О. Сухомлинський у працях «Серце віддаю дітям», «Батьківська педагогіка», «Підготовка учнів до трудової діяльності», «Праця, покликання, щастя», «Природа, праця, світогляд», «Праця і моральне виховання» дав визначення даного поняття, сформулював його мету, завдання, провідні принципи та рекомендації вихователям і батькам стосовно виховання дітей в праці.

Ключові слова: дитина дошкільного віку, сім'я, заклад дошкільної освіти, трудове виховання, праця.

The article describes the contribution of V. O. Sukhomlynsky to the development of issues about labor education of preschool children in preschool educational institutions and families. It has been established that V. O. Sukhomlynsky defined this concept, formulated its purpose, objectives, guiding principles and recommendations for teachers and parents on the upbringing of children in the process of their work in the written works "Sertse viddaiu ditiam", "Batkivska pedahohika", "Pidhotovka uchniv do trudovoi diialnosti", "Pratsia, poklykannia, shchastia", "Pryroda, pratsia, svitohliad", "Pratsia i moralne vykhovannia".